

Posudek vedoucího magisterské práce

Martin Týfa:
**Vývoj přileb ve východořímské říši a jejich srovnání
s přilbami sásánovskými a nomádskými ve 4.–5. století našeho letopočtu**

Katedra archeologie FF, Univerzita Hradec Králové 2018
171 str., z toho 97 str. textu, 57 obr., 1 graf

Magisterská práce Martina Týfy o východořímských přilbách, které autor srovnával pro 4.–5. století s vývojem přileb sásánovských a nomádských, vychází ze studia odborné zahraniční literatury. Autor se opírá zejména o práce badatelů britských (H. R. Robinson, S. James, P. Connolly) a německých G. Waurick, Th. Fischer a Chr. Miks), přičemž práce posledně jmenovaného patří k těm nejpreciznějším.

Po úvodní pasáži, kde se autor podrobněji zabýval charakteristikou pozdně římské armády, pozornost věnuje již přilbám, nejprve pozdně římským a poté sásánovským a nomádským, resp. sarmatským, alanským a hunským. Výsledky a zhodnocení obsahuje osmá kapitola.

Vývoj pozdně římské armády a výzbroje bojovníků procházely ve 4. a 5. století složitým vývojem, na němž mělo vliv nejen vnitropolitické a územně-správní uspořádání říše, ale rovněž vojenská strategie a výzbroj nepřátel (nájezdníků), ale rovněž spojenců (foederátů). Důležitou součástí výstroje byly kovové přilby, zejména tzv. Kammhelme (hřebenové přilby). Autor rozlišuje lehčí formu těchto přileb označený jako typ Dunapentele/Intercisa, který sloužil pěchotě a těžší typ Deurne/Berkasovo určený pro jezdeckvo. Neméně důležitou skupinou přileb jsou rovněž tzv. Spangenhelme (žebrované přilby), přežívající až do raného středověku.

Podrobně se poté autor věnuje otázkách vzniku a vývoje pozdně římských hřebenových a žebrovaných přileb, jejich rozšíření, typologii, rekonstrukci a technologii výroby, jakož i chronologii. Zabývá se jednotlivými nálezy a také ikonografií. Jelikož ne vždy se nacházejí celé zachovalé přilby, často jsou to jen fragmenty a tudíž je nutná znalost všech jejích komponent. K tomu autor přidává podrobný popis jednotlivých částí.

Důležitým autorovým přínosem je to, že se pokouší přiřadit některé typy přileb k jednotlivým východořímským jednotkám, a to od běžných *limitanei*, přes *comitatenses* až k jednotkám císařské gardy, tj. *protectores domestici* a *palatini*.

Následně upřel pozornost na charakteristiku přileb sásánovských lamelových a sarmatských žebrovaných. Sarmatské označuje jako prototypy pozdně římských a raně byzantských, resp. baldenheimských přileb. Autor rovněž stručně charakterizuje vojenské konflikty mezi Římany a nájezdníky a to proto, aby poukázal na vzájemné ovlivňování výzbroje a výstroje, včetně přileb. Význam ve vývoje přileb spatřuje v Diokleciánově vojenské reformě, která přináší postupné nahrazování starších typů přileb (typ Niederbieber a typ Deir el-Medina) novými, tj. hřebenovými a lamelovými.

Zásadní vliv na vývoj východořímských přileb měly podle autora přilby sásánovské z Persie a sarmatské z oblasti severního Černomoří.

Magisterská práce M. Týfy je dobře strukturovaná a provázaná s obrazovými přílohami. Práce obsahuje některé překlepy (např. s. 19: federál místo foederát, s. 90: sásánovců místů Sásánovců, s. 95: Sparomische místo Spätrömische ad.).

Některá souvětí jsou velmi dlouhá a často méně srozumitelná.

K terminologii: s. 56: dominantní šlechtici – šlechtické rody – zastávali pozici guvernérů?

K faktografii: lokalita Berkasovo není v Maďarsku, ale v Srbsku; lokalita Kursk není na Ukrajině, ale v Rusku.

Oceňuji to, že se autor pustil do zpracování složitého tématu. Vycházel pouze ze zahraniční literatury. A nutno říci, že pronikl do poznání přileb, a tudíž i do výstroje různých římských i barbarských jednotek.

Magisterskou práci M. Týfy hodnotím známkou: B

Hradec Králové, 21. 5. 2018

Doc. PhDr. Eduard Droberjar, Dr.
Katedra archeologie FF UHK